

N:o 33.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1901, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion angående höjning af tullen å elektriska maskiner eller delar deraf.

(1:a A.)

Elektriska maskiner hänföras vid tullbehandling till tulltaxerubriken »Maskiner, Redskap och Verktyg eller delar deraf, ej specificerade» samt draga följaktligen en tull af 10 procent af värdet.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 79, föreslår nu herr *A. Kempe*, att elektriska maskiner eller delar deraf måtte beläggas med en tull af 20 procent af värdet.

Till stöd för detta förslag anför motionären följande:

»Den svenska elektriska industrien, hvilken föddes och utvecklats under de tvenne sista årtiondena, har härunder haft att glädja sig åt hvad man kallar »goda tider», det vill säga en särdeles liflighet och företagsamhet inom affärslifvet. Under dessa gynsamma förhållanden har denna industri knappast haft någon mera djupgående känning af den utländska konkurrensen. Då nu emellertid ett bakslag inom verldshandeln inträffat, har den främmande elektriska storindustrien ej kunnat finna tillräcklig afsättning för sin i jettedimensioner tilltagna tillverkning, hvarigenom maskinlagren ökats i hög grad. För att finna en nödfallsafsättning för dessa kasta därför i synnerhet de tyska och schweiziska bolagen de lagrade maskinerna till underpris ut i marknaden.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 5 Saml. 1 Afd. 28 Häft. (N:o 33.)

Att äfven vårt land på senare tid börjat öfversvämmas af detta utländska fabrikat, framgår bland annat af kommerskollegii underdåniga berättelser, enligt hvilka införselvärdet af elektriska maskiner utgjort:

för år 1896	kronor	315,685,
” ” 1897	”	761,458,
” ” 1898	”	892,750,
” ” 1899	”	1,737,464.

För år 1900 äro ännu inga siffror tillgängliga, men säkert är, att införseln derunder stigit i oroväckande grad. Medan sålunda dessa siffror med all önskvärd tydlighet visa, att behovet af elektriska maskiner inom den svenska marknaden är fullt tillräckligt att sysselsätta den inhemska tillverkningen, så ådagalägga de också det allt hårdare tryck, den utländska fabrikationen utöfvar på den inhemska. Under nuvarande förhållanden, hvilkas art jag sökt antyda, är konkurrensen icke längre sund — de utländska fabrikaten hafva i många fall utestängt de inhemska vid uppgörelse af leveranser till och med till staten. Våra inhemska elektriska verkstäder börja tryckas i så hög grad häraf, att endast ett ökad tullskydd synes kunna lemna tillräckliga garantier för att de skola kunna hålla stånd och ej nödgas nedlägga den viktigaste delen af sin fabrikation, nemligen maskintillverkningen. Ett sådant eventuellt nedläggande skulle beröra icke blott en ganska betydande personal vid de verkstäder i Stockholm, Göteborg och Vesterås, der den svenska elektriska industrien hittills hufvudsakligen varit förlagd, utan medelbart ock dessa samhällen, i synnerhet det sistnämnda, och i betydande grad den jern- och metallindustri, som förser våra elektriska verkstäder med material.

Den största faran synes mig ligga deruti, att vår svenska elektriska industri, som genom svensk uppfinningsförmåga och arbetsskicklighet redan vunnit så vackra resultat, skulle genom utländsk öfverproduktions inkastande i vårt land nödgas inskränka sig till en verksamhet af samma slag som de s. k. svenska filialerna af de utländska elektriska bolagen, hvilka blott ha till uppgift att leverera och uppsätta sina respektive bolags utländska fabrikat. Om också en sådan inskränkning skulle vara af öfvergående art, så är den ytterst farlig under det öfvergångsstadium, hvari såväl våra kommunikationer som vår industri snart inträder i och med tillgodogörandet af den hittills obegagnade kraften i våra vattenfall. Har den inhemska elektriska industrien måst vika tillbaka för den utländska, just då vi nalkas denna brytningstid, är

fara värdt, att vi sedan blifva fullständigt beroende af utlandet på detta område.

I samband med uttalandet af nödvändigheten af ökad tullskydd för svenskt elektriskt maskineri bör framhållas önskvärdheten af att tullsatserna beräknas efter maskinvigt och ej efter värde, hvilken norm följes af samtliga nordeuropeiska stater utom Sverige-Norge. Då emellertid detta med närvarande anordningar å våra tullkammare icke ännu lär låta sig göra, vill jag inskränka mig till att föreslå en tilläggstull af 10 procent å värdet af den införda varan utöfver den förutbestämda af 10 procent. Att en sådan förhöjning icke är orimlig, torde bland annat framgå af en jämförelse med tullen å jernvägsvagnar. Denna utgår nemligen med 15 procent af värdet, under det att elektriska maskiner blott draga 10 procent, oaktadt de utgöra en ojemförligt finare arbetsprodukt både med afseende på det ingenjörsarbete, som de representera, som ock med afseende på sjelfva utförandet, hvilket betingar särskildt intelligent och yrkesskicklig arbetarekår.»

Sedermåra har motionären i en till bevillningsutskottet ingifven skrift upptagit frågan, huruvida icke en ändring i tullsatsen för berörda varor borde ega rum jemväl i det hänseendet, att varornas vikt i stället för värdet skulle läggas till grund för beräkningen af tullavgiften, och har motionären i sådant syfte framställt ett förslag till viktullar, hvilka ansetts motsvara omkring 20 procent af värdet, på följande sätt:

för maskinvikt under 50 kg.				150 kronor för 100 kg.			
”	”	från 50 till	200 kg.	80	”	”	”
”	”	”	200 ” 1,000 ”	40	”	”	”
”	”	”	1,000 ” 10,000 ”	25	”	”	”
”	”	”	öfver 10,000 ”	15	”	”	”

Då utskottet ansett nödigt att från generaltullstyrelsen erhålla förslag till den förändring i tulltaxan, som, under förutsättning att värdetullen å elektriska maskiner eller delar deraf skulle anses böra utbytas mot viktull, från tullteknisk synpunkt vore riktig och lämplig, har utskottet i vederbörlig ordning utverkat Kongl. Maj:ts befallning till nämnda styrelse att afgifva sådant förslag.

I anledning häraf har generaltullstyrelsen infordrat utlåtande i ämnet från packhusinspektionen i Stockholm; och har inspektionen i skrifvelse af den 15 mars 1901 i sådant afseende yttrat följande. Med afseende på svårigheten att kunna uppdraga en bestämd gräns mellan elektriska maskiner och fysiska instrumenter, hvilka senare vore belagda med en tull af tio procent af värdet, torde, om elektriska maskiner och

fysiska instrumenter skulle draga sinsemellan olika tull, det ur tullteknisk synpunkt vara alldeles nödvändigt att i tulltaxan särskildt upptaga, hvad slags elektriska maskiner som skulle blifva föremål för den ifrågasatta högre tullbeskattningen, vare sig denna blefve vigt- eller värdetull; och då inspektionen hade skäl antaga, att motionen egentligen afsåge dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer, borde enligt inspektionens förmenande, om vigttull bestämdes, i tulltaxan införas följande nya rubrik:

»Elektriska maskinerna dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer:

hela eller i delar, som tillsammans utgöra hel maskin:									
för maskinvigt af	till och med	50	kg.	150	kr.	för	100	kg.	
deröfver	”	200	”	80	”	”	”	”	”
”	”	1,000	”	40	”	”	”	”	”
”	”	10,000	”	25	”	”	”	”	”
”	”	öfver	10,000	”	15	”	”	”	”
i delar, som tillsammans icke utgöra hel maskin, 100 kr. 20 kr.»									

Om deremot den i motionen föreslagna högre värdetullen beslutades, ansåg inspektionen den nya tulltaxerubriken böra erhålla lydelsen:

»Elektriska maskinerna dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer eller delar deraf 100 kronor 20 kronor.»

Men äfven om de nya tullsatserna skulle inskränkas till nämnda tre slags maskiner, hyste inspektionen stora betänkligheter i fråga om tillämpningen. Det blefve nemligen för tulltjenstemannen gifvetvis mången gång svårt eller rent af omöjligt att bestämma, huruvida till tullbehandling angifna maskindelar tillhörde någon af nämnda maskiner eller om de tillsammans utgjorde hel maskin, äfvensom att, när flere maskiner af olika vigt inkomme i delar och på en och samma inlaga angåfves till tullbehandling, kunna afgöra, hvilka delar som tillhörde den ena eller den andra maskinen. Dessutom och om vigttull infördes, försenades tullbehandlingen i hög grad genom varornas upp- och återinpackning, hvarvid maskindelarne äfven lätt kunde skadas. På hvarje förtullningsplats måste också anskaffas för ändamålet erforderliga dyrbara vågar, ehuru dessa på många ställen nog sällan skulle få någon användning. På grund af hvad sålunda anförts ansåge inspektionen de föreslagna såväl värde- som vigttullarna olämpliga ur tullteknisk synpunkt, men om någon af dem skulle införas, gäfvade inspektionen för sin del obetingadt företräde åt värdetullen.

Med öfverlemnande af packhusinspektionens sålunda afgifna ut-

låtande har generaltullstyrelsen i en den 18 mars 1901 dagtecknad skrifvelse anmält, att styrelsen för sin del icke funne något att erinra vid de förslag, inspektionen under den af densamma angifna förutsättning i ärendet framställt; hvarjemte styrelsen omförmält, att hvad packhusinspektionen i berörda utlåtande anført dels rörande nödvändigheten att, för såvidt elektriska maskiner skulle åsättas en annan tull än den för andra maskiner och fysiska instrumenter bestämda, uttryckligen angifva, hvilka maskiner skulle ur tullteknisk synpunkt betraktas såsom elektriska, dels ock beträffande de svårigheter vid tullbehandlingen af maskiner och delar deraf, som genom bifall till någon af de föreslagna åtgärderna skulle uppkomma, blifvit bekräftadt af sakkunniga personer, hvilkas mening styrelsen varit i tillfälle inhemta.

Derefter har i anledning af packhusinspektionens utlåtande till bevillningsutskottet inkommit ytterligare en skrift från motionären, deri han, med förmälan, att den af packhusinspektionen föreslagna specificeringen: dynamomaskiner, elektromotorer och transformatorer, vore lämplig, yttrat, att i och med denna specificering all svårighet att uppdraga gränsen mellan elektriska maskiner och fysiska instrumenter bortfölle, samt vidare mot packhusinspektionens utlåtande erinrat, bland annat, att elektriska maskiner till största delen inkomme kompletta och endast mycket stora maskiner i delar; att hvarje sådan del borde draga den tullsats, som svarade mot dess vikt; samt att den af packhusinspektionen föreslagna värdetullen för delar, som tillsammans icke utgöra hel maskin, vore stridande mot principen af vikt-tull och skulle föranleda ett kringgående af bestämmelserna om en sådan och att till följd häraf inspektionens förslag till tulltaxerubrik med tillämpning af vikt-tullar borde undergå den häraf betingade ändring.

Öfver införseln af elektriska maskiner saknas statistiska uppgifter för tiden före år 1894, enär desamma dittills varit sammanförda med öfriga maskiner, men från och med sagda år utvisas införseln af följande tabell:

år 1894	värde kronor	222,215: —
„ 1895	„ „	293,176: —
„ 1896	„ „	315,685: —
„ 1897	„ „	761,458: —
„ 1898	„ „	892,750: —
„ 1899	„ „	1,737,464: —

Elektriska maskiner hafva under senare tiden vunnit användning på många områden och komma säkerligen att erfordras i allt större utsträckning, särskildt vid tillgodogörandet af vårt lands rikliga vatten-

krafter, en fråga, hvilken för närvarande synes vara föremål för ett allmännare lifligt intresse. För många industrigrenar är det af stor betydelse att för skäligt pris ega tillgång till sådana maskiner af olika slag, och behovet af dessa maskiner, särskildt mindre elektriska motorer, blifver allt större i den mån dessa, såsom numera plägar ske, komma till användning för att, i stället för de förut brukliga axelledningarna, vid mekaniska anläggningar öfverföra kraft till derinom befintliga olika maskiner. Om det än kan ifrågasättas, huruvida nu gällande tullsats är tillräckligt hög för att uppmuntra till anläggning af nya fabriker inom landet för tillverkning af elektriska maskiner i större omfattning, än nu eger rum, har utskottet likväl på ofvan anförda skäl ansett försigtigheten bjuda att bibehålla berörda tullsats, helst som det ingalunda kan med någon säkerhet antagas, att den inhemska tillverkningen kan för närvarande fylla det stora behovet af dylika maskiner inom landet.

Äfven om utskottet icke i allmänhet kan anse de s. k. tulltekniska skälen böra tillerkännas bestämmande inflytande vid fastställande af tullsatser, kan utskottet dock icke underlåta att tillmäta hvad af tullmyndigheterna i detta afseende blifvit i förevarande fall anfördt en större betydelse än eljest, enär olika tullsatser, gällande å ena sidan för elektriska maskiner och delar deraf samt å andra sidan för öfriga slags maskiner och delar af dessa likasom för fysiska instrumenter, onekligen komme att medföra svårigheter vid tullbehandlingen, hvilka, om de än icke kunde sägas vara ööfvervinneliga, dock måste anses särskildt afsevärda åtminstone på tullplatser, der tillgång till sakkunnigt biträde icke finnes.

Någon förändring i tullsatsen för ifrågavarande artiklar kan sålunda, enligt utskottets förmenande, åtminstone icke under nuvarande förhållanden anses böra ske; och utskottet anser sig förty böra hemställa,

att Riksdagen måtte, med afslag å herr Kempes motion, besluta, att nu gällande tullsats för elektriska maskiner eller delar deraf skall bibehållas oförändrad.

Stockholm den 29 april 1901.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr *af Burén*, som anförde:

»Jag har icke kommit till annat slut än det, hvartill utskottet kommit, men med anledning af hvad motionären anförde, 'att de utländska fabrikaten hafva i många fall utestängt de inhemska vid uppgörelse af leveranser till och med till staten', har jag ansett, att utskottet bort anmärka och ogilla ett sådant förhållande samt uttala den meningen, att åtminstone *staten* borde genom exemplets magt lära vårt folk att förbruka hvad vi sjelfva producera och att sålunda vid anskaffning af fabrikater *för statens räkning* företrädesvis gynna det *svenska arbetet*, äfven om, genom köp från utlandet, tillfälliga prisnedsättningar och andra förmåner kunde betingas, i all synnerhet som i de flesta fall den inhemska fabrikationen ej kan påvisas vara till kvaliteten sämre, utan tvärtom bättre. Det svenska arbetet får ej uppoffras för det utländska»;

samt af herr *G. Jansson* mot utskottets motivering.

Herr *J. Bromée* har begärt få antecknadt, att han af arbete i särskilda utskottet n:o 1 varit förhindrad att delta i ärendets behandling inom utskottet.
